

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านห้วยวัด หมู่ที่ 1 ตำบลหนองตะไกร
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

นางสาวรุ่งอรุณ เกียกสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านห้วยวัด หมู่ที่ 1 ตำบลหนองตะไก้ อำเภอสูงเนิน
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. โสภณ วงศ์แก้ว, 50 หน้า

สารนิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มประชากรที่ศึกษา
กรณี หมู่บ้านห้วยวัด เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545 รวมระยะ
เวลา 10 เดือน วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ 1. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงาน 2. เพื่อทราบผล
กระทบที่เกิดในการดำเนินงาน 3. เพื่อทราบกฎ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน 4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัด
ความเข้มแข็งชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง ภายหลังจากที่ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งในการติดตามการประเมินโครงการ
ในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการ จะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และใช้แบบรายงานบริบทชุมชนต่าง ๆ
เข้าร่วมประกอบการจัดทำ พบว่า

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านห้วยวัด ทั้งสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมี
ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการใช้กฎ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีการพัฒนาศักยภาพภูมิคุ้มกัน
เครือข่ายการเรียนรู้ และความเข้มแข็งชุมชนภายในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ
โครงการนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของสมาชิกที่กู้ไปแล้ว

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา รุ่งอรุณ เกียกสูงเนิน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

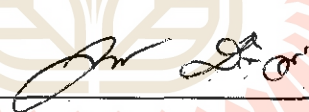

(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

อาจารย์อรัญย์ ชีร์อำพน

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

10 ต.ค. 2545

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. โสภณ วงศ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- พัฒนาชุมชน อำเภอสูงเนิน
- นายอำเภอ สูงเนิน
- กำนันตำบลหนองตะไก้
- ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านห้วยวัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านห้วยวัด
- และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวรุ่งอรุณ เกียกสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 ทัศนวิสัยวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. ระเบียบต่าง ๆ.....	6
3. หลักเกณฑ์ และแนวการปฏิบัติในการดำเนินงาน.....	7
4. หลักการประเมินโครงการ (CIPP Model).....	8
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	9
1. รูปแบบการประเมิน.....	9
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	9
3. ตัวแปร หรือตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ.....	10
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	13
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	14
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	14

ตอนที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	15
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	15
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	17
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	19
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	19
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	20
ตอนที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	2
1. สรุป อภิปราย.....	
2. ข้อเสนอแนะ.....	
บรรณานุกรม.....	
ภาคผนวก.....	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....

2

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การประยุกต์ใช้แบบจำลองชีพพีโมเดลกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
2. อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านห้วยวัด.....	16

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ส่งผลให้ค่าเงินของไทยมีราคาถูกลง เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ทำให้ประชาชนชาวไทยประสบกับปัญหาความยากจนอย่างกระหน่ำหนั หลายๆ อาชีพได้รับผลกระทบ ไม่เว้นแม้แต่อาชีพการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว เมื่อมาเจอพิษของเศรษฐกิจทำให้ปัญหาที่มีอยู่แล้วทวีความรุนแรงขึ้น เพราะราคาสินค้าทางการเกษตรของไทยเป็นการผลิตเพื่อแปรรูปส่งขายต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่การแปรรูปผลิตต้องพึ่งพาระบบอุตสาหกรรม เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตที่ผลิตได้ส่งพ่อค้าคนกลาง ก็ถูกกดราคารลงมาเพราะสินค้าที่เกษตรกรผลิตได้นั้นไม่ได้มาตรฐาน และเกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตน้อย สินค้าที่ได้ มีผลผลิตที่ต่ำช้อน เมื่อสินค้ามีปริมาณมากได้ราคาถูก ถ้าจะเก็บกักไว้เพื่อถึงกำไรก็ขาดสถานที่ในการเก็บรักษา ในปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะมาจากประชาชนขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ เพราะขาดเงินทุนและขาดการสนับสนุนในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้รัฐบาลที่นำโดย พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้มีนโยบายให้แต่ละหมู่บ้านจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา และกำหนดให้มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเมื่อหมู่บ้านและชุมชนมีความพร้อมแล้วทางรัฐบาลก็จัดสรรเงินให้แก่กลุ่ม ซึ่งกำหนดหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยเรียกเงินและกลุ่มนี้ว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” เปิดโอกาสให้สมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้เลือกตั้งกันเองตามความสมัครใจ โดยมีจำนวนตัวแทนประชาชนในชุมชน 9-15 คน และเรียกตัวแทนเหล่านี้ว่า คณะกรรมการ คณะกรรมการเหล่านี้ก็จะไปร่างกฎระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุนของตนเองแล้วนำเงิน 1 ล้านบาทที่ได้จัดสรรจากรัฐบาลมาจัดสรรให้กับสมาชิกในชุมชนของตนเอง เพื่อไปพัฒนาอาชีพของตน

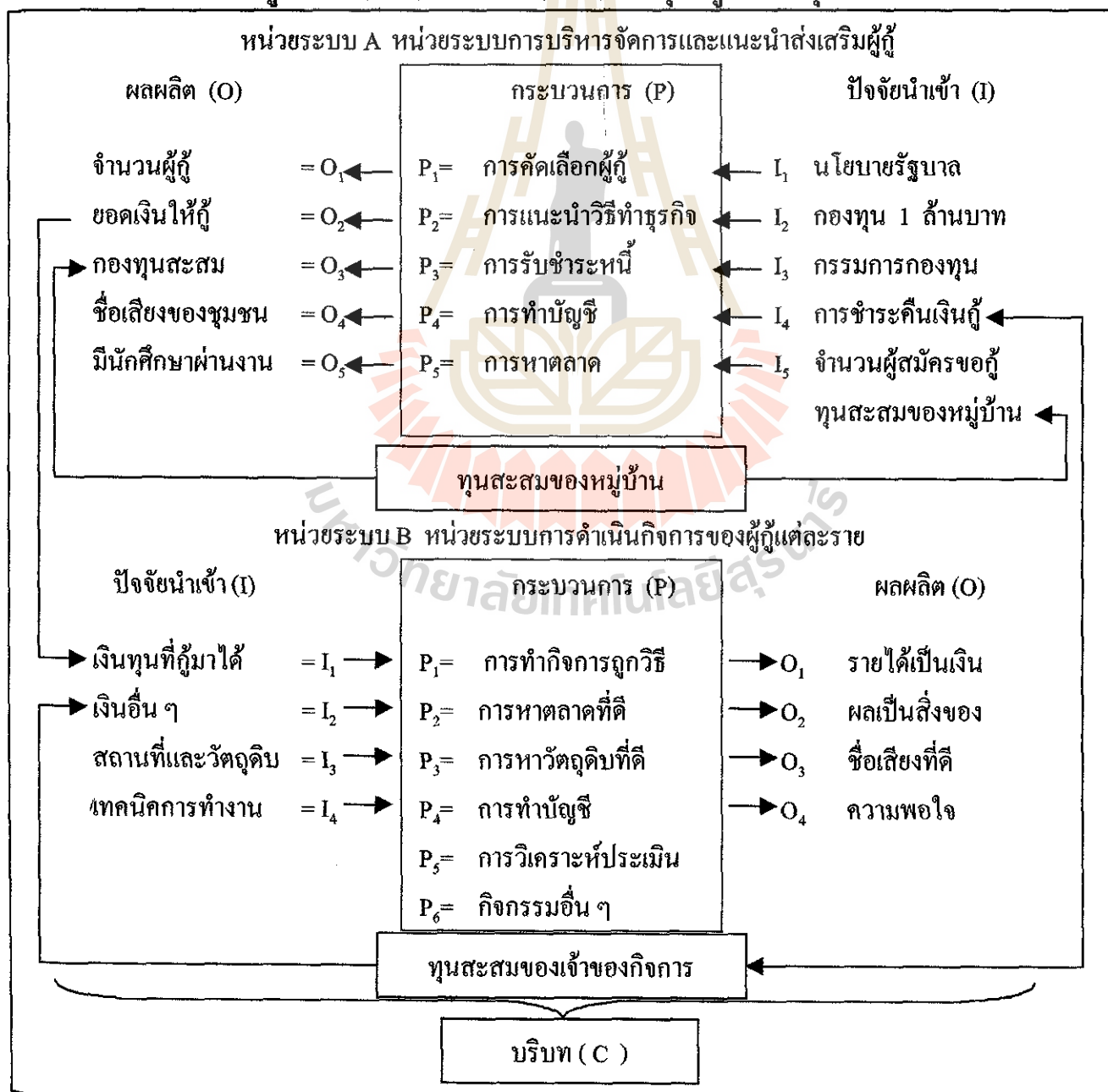
จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบผลกระทบที่เกิดในการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อทราบกฎ ระเบียบของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และเมื่อนำมาปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิเป็นการแสดงภาพรวมของระบบการทำงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่ได้นำกรอบความคิดทฤษฎีการประเมินเชิงระบบ ซึ่งได้นำแบบจำลองซิปป์โมเดลมาทำการประเมิน โดยจะแบ่งประเมินกับหน่วยระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้เป็น 2 หน่วยระบบ คือ

หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหน่วยระบบนี้จะเป็นฝ่ายที่ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาช่องทางของการตลาดเพื่อใช้ในการจำหน่ายสินค้าให้สมาชิกผู้กู้ ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำการดำเนินกิจกรรมให้ได้ผลดี

หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหน่วยระบบนี้จะเมื่อดำเนินกิจกรรมได้ผลผลิตแล้ว ต้องชำระเงินคืนจากที่เคยกู้มาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ให้กับหน่วยระบบ A ทั้งนี้เพื่อเป็นเงินทุนสะสมในการหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของซิปป์โมเดล จะประเมินถึง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลผลิต ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้ ทั้ง 2 หน่วยระบบ จะมีการประยุกต์ใช้หลักการนี้ตามสภาพการณ์ของแต่ละหน่วยระบบ แต่จะมีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องทั้ง 2 ระบบเช่นเดียวกัน ส่วนการประเมินบริบทนั้น ทั้ง 2 หน่วยระบบจะใช้เหมือนกัน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นปัจจัยภายนอก ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สถานะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เป็นต้น

4. วิธีดำเนินการ

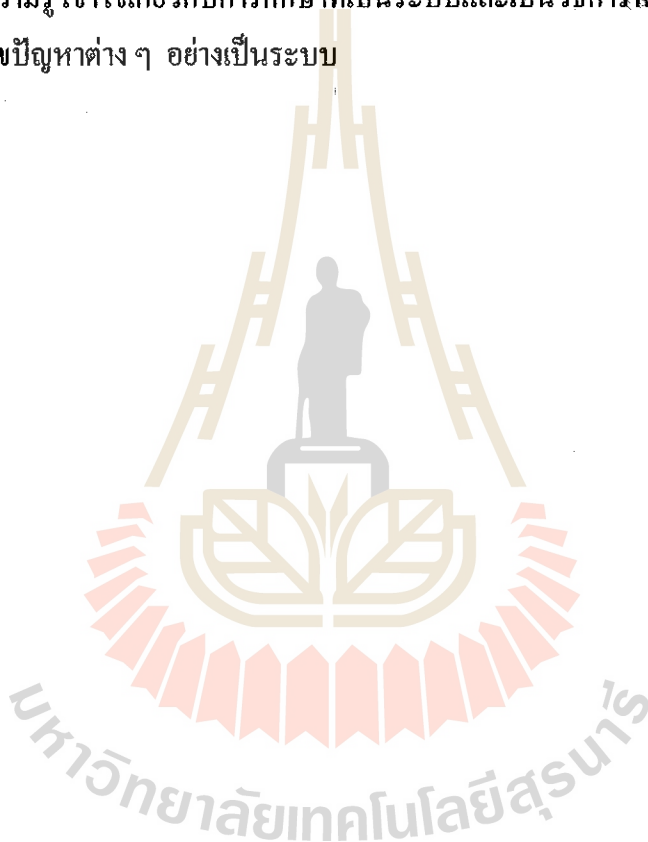
การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และศึกษาสภาพชุมชนทางด้านกายภาพและชีวภาพควบคู่กัน
3. ใช้แบบจำลองซิปป์โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน กำหนดตัวบ่งชี้
4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากที่หน่วยงานราชการเก็บไว้บางส่วนและเก็บเพิ่มเติมโดยใช้แบบรายงานจากข้อมูลบริบทชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์สอบถาม
5. นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ และตรวจเช็คความถูกต้องของข้อมูล

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบผลกระทบทั้งด้านดี และด้านเสียของกองทุน และผลที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน
3. ได้ทราบ กฎระเบียบ ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดให้ เมื่อนำมาปฏิบัติในหมู่บ้านมีความเหมาะสมกับชุมชนมากน้อยเพียงใด
4. ผู้ศึกษาได้ความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่เป็นระบบและเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และนำไปสู่การคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เสริมสร้างและพัฒนาจัดการเงินกองทุน แต่ขาดหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นโยบายกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท อาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านมีหลักการดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจของประชาชนในชุมชน
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
3. ปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางในหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพกองทุน

ส่วนวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปสู่การสร้างงานกองทุนสวัสดิภาพแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นในการจัดการบริหารกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจ แบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชน และสังคมโดยรวม
5. เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

2. ระเบียบต่าง ๆ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด

หมวดที่ 1 ว่าด้วย เรื่อง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และรัฐมนตรีประจำกระทรวงและปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 14 คน โดยมีตำแหน่งประธานและรองประธานกรรมการตามลำดับ

หมวดที่ 2 ว่าด้วย เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพต่อสมาชิกในชุมชนโดยรวม จึงควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนไว้ดังต่อไปนี้ 1. ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองตะไกร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา โดยวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเงินเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการและเป็นการให้สมาชิกในชุมชนเป็นคนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นคนที่ดีของสังคมและประเทศชาติในการดำเนินงานด้านกิจกรรมเกี่ยวกับกองทุนต้องมีเงินมาสนับสนุนโดยได้รับเงินจัดสรรจากภาครัฐบาล 1 ล้านบาท เมื่อนำมาทำกิจการปล่อยกู้ให้สมาชิกในชุมชนได้กู้ยืม ก็เกิดดอกผลในการกู้ยืม และเงินค่าธรรมเนียมนในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนก็จะเป็นเงินสะสมทำให้กองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น ในการที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกทุกคนต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดและไม่ขัดกับกฎ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกอาจมาจากตัวของสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดผลกระทบแก่กองทุนคณะกรรมการจึงมีมติให้บุคคลนั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้ หรืออาจเกิดจากเหตุสุดวิสัย .เช่น สมาชิกผู้นั้นอาจตาย หรือสมาชิก มีความประสงค์ที่จะลาออกเอง โดยคณะกรรมการกองทุนอนุมัติ และอนุมัติให้ลาออกได้

ในการกู้ยืมเงินจากกองทุนนั้น สมาชิกต้องทำโครงการเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนและเป็น โครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงคุ้มค่าต่อการลงทุน มีความเป็นไปได้ทางการตลาดในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้นั้น

คณะกรรมการจะพิจารณารายหนึ่งรายใดในวงเงิน 20,000.- บาท แต่ถ้ารายใดเกิน 20,000.- บาท จะต้องทำการประชุมสมาชิกทุกคนเพื่อให้ที่ประชุมมีมติในการอนุมัติ หรือไม่อนุมัติในการกู้ยืมนั้น ต้องนำไปเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินในการบรรเทาเหตุฉุกเฉินนั้น ผู้นั้นจะต้องส่งเงินคืนทั้งต้นและดอกเบี้ย ภายใน 120 วัน

3. หลักเกณฑ์ และแนวการปฏิบัติในการดำเนินงาน

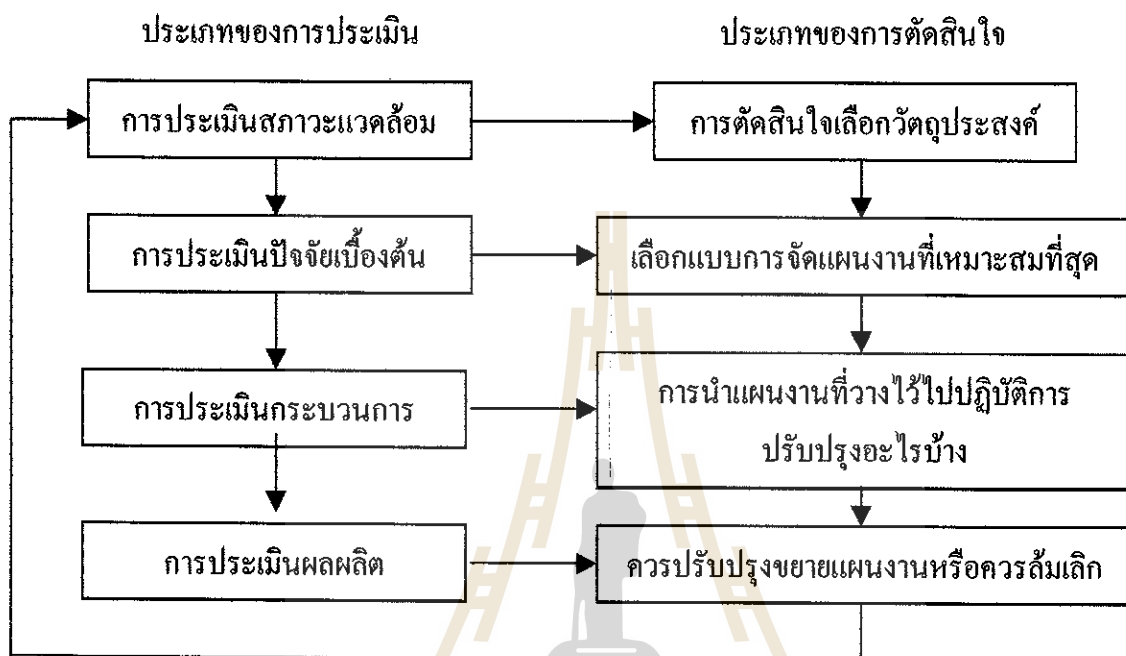
การสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแรกเริ่ม ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ในกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนและดำเนินไปด้วยความโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรม ในการประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือน ทั้งหมดในหมู่บ้านเมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกตั้งเสร็จให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน คณะอนุกรรมการให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน เมื่อติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีแบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านนั้น มีวัตถุประสงค์ทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านหรือชุมชนของตนในด้านสภาพ และชีวภาพโดยแบ่งออกเป็น ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหมู่บ้านหรือชุมชน จำนวนประชากร อาชีพของประชากร ผลผลิตในชุมชนหรือหมู่บ้าน ส่วนที่ 2 วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชน คุณสมบัติ ประสบการณ์ของคณะกรรมการกองทุน ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านหรือชุมชน ส่วนที่ 4 กลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในการดำเนินงานติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้น ให้ประชาชนในชุมชนคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่วนคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนเป็นการสำรวจความพร้อมของชุมชนและเป็นการประเมินชุมชนของตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผลข้อมูลไปประกอบการพัฒนา หมู่บ้านและชุมชน

4. หลักการประเมินโครงการ (CIPP MODEL)

รูปแบบการประเมินแบบซีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ซีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ) 2544 :221-234) ดังนี้

การนำเอาแบบจำลองซีพพีโมเดล ไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดทำโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่าปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่ แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินงาน
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาของหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงินและการบัญชี การจัดทำโครงการ วิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผล การพัฒนาชุมชนในการวิจัยเครื่องมือ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษา ray กรณีเฉพาะหมู่บ้านห้วยวัด ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมิน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ซิปป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 มีองค์ประกอบการประเมิน 4 ประการ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล คือ

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านรายบุคคล (ผู้กั)

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กั)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กั)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กั)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยวัด หมู่ที่ 1 ตำบลหนองตะไไ อำเภอสุงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

- สมาชิกที่ได้รับเงินกู้	จำนวน 49 คน
- สมาชิกที่ไม่ได้รับเงินกู้	จำนวน 43 คน
- สมาชิกทั่วไป	จำนวน 62 คน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คน

ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน

3. ตัวแปรหรือตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ ซึ่งแนวความคิดอย่างเป็นระบบนี้มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต หรือตามกรอบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น การประเมินระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้แบบจำลองซิฟฟ์โมเดลกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation)			
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บ
-ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	-ที่มาของชื่อหมู่บ้าน -สภาพทางภูมิศาสตร์ -อาชีพของชาวบ้าน	-ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน -ผู้นำ	-ศึกษาจากเอกสาร -สัมภาษณ์ตาม บร.1 -สัมภาษณ์
-สภาพภูมิศาสตร์	-อาณาเขต -ที่ตั้งหมู่บ้าน	-ผู้นำชุมชน -จากเอกสาร	-ศึกษาจากเอกสาร
-วัฒนธรรมประเพณี	-ประเพณีที่สำคัญ -ภาษา -ความเชื่อ	-ผู้นำชุมชน -ผู้อาวุโส -ชาวบ้าน	-สัมภาษณ์ตาม บร.1 -ศึกษาจากเอกสาร -สังเกต
-ความเข้มแข็งของชุมชน	-ความซื่อสัตย์ -ความสามัคคี, การรวมกลุ่ม -การช่วยเหลือกัน -การยกย่องคนทำความดี	-ชาวบ้าน	-สัมภาษณ์ตาม บร.2
-อาชีพเดิม	-อาชีพหลัก, อาชีพรอง -ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	-สมาชิกในหมู่บ้าน, สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	-สัมภาษณ์ตาม บร.11
-จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว	-สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	-สัมภาษณ์ตาม บร.11
-สภาพการเป็นอยู่	-มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ อย่างไร	-สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	-สัมภาษณ์ตาม บร.11 -สังเกต

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)			
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บ
-นโยบาย ระเบียบ	-รายละเอียดของ ระเบียบสำนักนายก รัฐมนตรีว่าด้วยกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ -รายละเอียดระเบียบ กองทุนหมู่บ้านฯ	-ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ กองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	-ศึกษาจากเอกสาร
-คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน	-คุณสมบัติ -จำนวน -ระยะเวลาการดำรง ตำแหน่ง -วิธีการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนฯ	-คณะกรรมการกองทุนฯ -ระเบียบต่าง ๆ ของ กองทุนฯ	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร
-เงินกองทุน 1 ล้านบาท	-วันที่ได้รับอนุมัติ -การเก็บรักษาเงิน	-คณะกรรมการกองทุนฯ	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร
-จำนวนเงินที่กู้ได้รับ อนุมัติ	-จำนวนเงินที่ได้รับ อนุมัติ	-สมาชิกที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	-สัมภาษณ์
-วัตถุประสงค์การกู้เงิน ตามโครงการ	-วัตถุประสงค์การ กู้เงินตามโครงการ	-สมาชิกที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	-สัมภาษณ์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)			
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บ
-การจัดทำระเบียบ กองทุนฯ	-กระบวนการในการ จัดทำ -ผู้มีส่วนร่วมในการ จัดทำ ปัญหา,อุปสรรค	-คณะกรรมการ, สมาชิก, ระเบียบกองทุนฯ	-สัมภาษณ์จากคณะ กรรมการกองทุนฯ, ชาวบ้าน
-ระบบบัญชีกองทุน	-จำนวนเล่มบัญชี -ปัญหา,ผู้จัดทำบัญชี	-คณะกรรมการกองทุนฯ	-สัมภาษณ์จากคณะ กรรมการกองทุนฯ -ศึกษาจากเอกสาร
-การรับสมัคร	-ระยะเวลา, ขั้นตอน, -คุณสมบัติของผู้สมัคร	-คณะกรรมการกองทุนฯ -ระเบียบกองทุนฯ	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร
-ประเภทสมาชิก	-กำหนดเหตุผล, ประเภทสมาชิก	-ระเบียบกองทุนฯ	-สัมภาษณ์
-ขั้นตอนการขอกู้	-ขั้นตอน,เอกสาร ประกอบการขอกู้	-คณะกรรมการกองทุนฯ -ระเบียบกองทุนฯ	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร

4. การประเมินผลผลิต (Output Evaluation)			
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บ
-จำนวนสมาชิกกองทุน	-จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น หรือลดลง	-คณะกรรมการกองทุนฯ ทะเบียนสมาชิก	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร
-จำนวนผู้ได้เงินกู้	-จำนวนผู้ได้รับเงินกู้ -จำนวนผู้ยื่นกู้	-คณะกรรมการกองทุนฯ ทะเบียนคูปองหนี้	-สัมภาษณ์ -ศึกษาจากเอกสาร
-การพึ่งพาตนเอง	-ประสบการณ์ที่ได้ เรียนรู้จากการเป็น	-สมาชิก, คณะกรรมการ กองทุนฯ	-สัมภาษณ์
-ความเข้มแข็งของ ชุมชน	-สมาชิกกองทุนฯ -ความซื่อสัตย์, สามัคคี	-สมาชิก, และชาวบ้าน	-สัมภาษณ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประเมินใช้เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาโดยแบ่งออกเป็น

1. การสังเกต และการบันทึก เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนสังเกตลักษณะการร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนสมาชิกภายในหมู่บ้าน จำนวน 173 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดภายในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานตามบริบทชุมชนภายในหมู่บ้าน

3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ทั้งสิ้นเป็นจำนวน 4 ครั้ง โดยมีบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการจัดประชุมเวทีชาวบ้านอันได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้าน และบุคลากรอื่น, บุคลากรหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องหรือที่มีความสนใจ

4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี ซึ่งสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ มีจำนวน 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 79 ของจำนวนสมาชิกผู้ไปแล้วทั้งสิ้น 62 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบรายงานบริบทชุมชน (บร.) และใช้การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม สังเกต และสัมภาษณ์ตามบริบทชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) แบบรายงาน บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) แบบรายงาน บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) แบบรายงาน บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) แบบรายงาน บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) แบบรายงาน บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) แบบรายงาน บร.7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) แบบรายงาน บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 9) แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) แบบรายงาน บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) แบบรายงาน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- 12) แบบรายงาน บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอันได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บริบทชุมชน (บร.) ต่าง ๆ
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์โดยไม่ใช่สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านห้วยวัด หมู่ที่ 1 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้ประเมินได้ศึกษาข้อมูลด้วยตนเองโดยการสำรวจสอบถาม สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านห้วยวัด หมู่ที่ 1 ในการประเมินครั้งนี้ แบ่งการประเมินออกเป็น

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินผลเทคนิคและวิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยวัด

ในอดีต ชาวบ้านนาใหญ่ และชาวบ้านหนองตะไก่อ (ปัจจุบัน) ได้มีที่นา-ไร่ อยู่ในบริเวณบ้านห้วยวัด โดยที่ชาวบ้านทั้ง 2 ตำบลนี้ได้มีอาชีพทำนาเนื่องจากในเขตบริเวณนี้มีคลองน้ำตามธรรมชาติไหลผ่านหลายสาย ชาวบ้านในแถบนี้จึงมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักในการทำนานั้นต้องใช้เวลานานกว่าจะได้ทำการเก็บเกี่ยว เพราะสมัยก่อนใช้กระบือไถ จะไถตอนเช้าตรู่ ถ้าสายอากาศร้อน กระบือก็ไถไม่ไหว จะต้องทำแต่เช้าและทำอีกครั้งหนึ่งก็ในตอนเย็นจึงทำให้การเดินทางไปกลับระหว่างบ้านพักและที่นาเป็นไปอย่างลำบากเพราะเมื่อก่อนมีการปล้นจีบ้อยครั้ง ไฟฟ้าก็ยังไม่มีการใช้ ระยะทางก็ไกล จึงต้องนอนค้างอยู่ที่กระท่อมที่นา และอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านมานอนค้างที่นาก็เพราะในฤดูทำนาเป็นฤดูฝนทำให้ชาวบ้านนำเมล็ดพืชมาปลูกไว้กินจึงต้องดูแลผัก ผลไม้ที่ปลูกไว้ทำให้ไม่สามารถเดินทางกลับบ้านได้ เพราะเป็นห่วงผักและผลไม้ ต่อมาคนในหมู่บ้านต้องทยอยออกมาอยู่ในที่ทำกินของตนเอง จึงเกิดการรวมตัวก่อตั้งเป็นชุมชนในอดีตชาวไทย ชีตมัน ในศาสนาพุทธจึงได้มีการร่วมกันสร้างวัดเพื่อไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ชาวบ้านจึงสละที่ทำกินคนละเล็กคนละน้อย เพื่อสร้างวัดขึ้นมา ดังที่กล่าวแล้วว่าบริเวณนี้เป็นที่มีคลองน้ำไหลผ่านหลายสายบริเวณที่ชาวบ้านสละที่จะสร้างติดอยู่กับทางน้ำไหลที่ชาวบ้านเรียกว่า “ห้วย” เพื่อสะดวกในการจำ ผู้นำหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า “บ้านห้วยวัด” สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านห้วยวัด เพราะมีวัดอยู่ติดกับห้วยนั่นเอง

1.2 ทำเลที่ตั้ง

บริเวณบ้านห้วยวัดเดิมนั้น เป็นที่ราบลุ่มที่เป็นเนินเตี้ยๆ แต่ในปัจจุบันมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จะคงได้เห็นก็แต่เพียงที่ที่อยู่หลังหมู่บ้านที่มีลักษณะไม่เปลี่ยนไปจากเดิมเท่าใดนัก เพราะบริเวณหลังหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นที่ป่า และเป็นป่าโนน เมื่อเวลาฝนตกน้ำก็จะไหลลงสู่หมู่บ้าน และลงคลองที่อยู่ในบริเวณหมู่บ้านอย่างมากมาย

1.3 อาณาเขตติดต่อ

ตารางที่ 2 อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านห้วยวัด

ทิศ	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
เหนือ	หนองพะยอม	4	หนองตะไค้	สูงเนิน	นครราชสีมา
ใต้	นาใหญ่	2	นากลาง		
ตะวันออก	นาใหญ่	2	นากลาง		
ตะวันตก	หนองตะไค้	2	หนองตะไค้		

1.4 แหล่งน้ำ

บ้านห้วยวัด มีบ่อน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของมนุษย์รวมทั้งสิ้นถึง 20 บ่อ และบ่อน้ำบาดาลอีก 1 แห่ง ในแต่ละแห่งก็จะสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี บ่อน้ำทั้ง 20 บ่อนี้ ส่วนใหญ่ก็จะนำไปใช้ด้านการเกษตรมากกว่าด้านอื่น ๆ

1.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

ถนน

ในหมู่บ้านแรก ๆ เป็นถนนดินธรรมดา แต่พอระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีการพัฒนาถนนโดยในปัจจุบันถนนในหมู่บ้านก็จะ เป็นถนนคอนกรีต และลงหินคลุกในบางส่วน

ไฟฟ้าหรือประปา

หมู่บ้านมีประปาหมู่บ้าน ในปี พ.ศ.2534 ถ้านับดูแล้วก็จะมีช้ากว่าตำบลอื่นที่อยู่ใกล้เคียง เนื่องจากว่าหมู่บ้านนี้มีน้ำมากและประชากรก็ประกอบอาชีพทำนาไม่เห็นความสำคัญของประชาชนเท่าใดนัก แต่พอมาถึงระยะหลัง ๆ น้ำบางปีก็มีมาก บางปีก็น้อย ทำให้น้ำไม่พอจึงทำให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันของบประมาณจากทางราชการเพื่อดำเนินการก่อสร้างประปาหมู่บ้าน ปัจจุบันก็มีน้ำประปาใช้ครบทุกครัวเรือน

หอกระจายข่าว

ในหมู่บ้านมีหอกระจายข่าว 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ใช้สื่อข่าวสารระหว่างทางราชการกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยได้รับเงินสนับสนุนเงินงบประมาณในการติดตั้ง 5,000.- บาท จากทางอำเภอซึ่งทางอำเภอ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

พบว่า นโยบาย กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เป็นนโยบายที่มุ่งให้ประชาชนในชุมชนมีการพึ่งพาตนเอง และให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาความคิดริเริ่ม แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างสภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน เสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุน และให้กองทุน จำนวนนี้ หมุนเวียนในหมู่บ้าน

เงิน 1 ล้านบาท จากความพร้อมของหมู่บ้านในการประชาคมจากสมาชิกในชุมชน แล้วคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอที่เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติเงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้มีการคัดเลือกจากสมาชิกในชุมชนเสนอชื่อแล้วให้มีการยกมือสนับสนุนคณะกรรมการกองทุนต้องมีไม่น้อยกว่า 9 และไม่เกิน 15 คน ซึ่งประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน หรือใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับชาวบ้านและวิธีการเลือก

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

พบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน ในการคัดเลือกผู้กู้ที่คณะกรรมการกองทุน จะคัดจากผู้ที่มีความสนใจและเป็นผู้ที่เห็นชอบในหลักการ และกิจกรรมของกองทุน และเลือกจากผู้ที่มีสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุน ในการทำบัญชีนั้นจะให้คณะกรรมการผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบบัญชี ซึ่งกองทุนได้ให้ผู้มีประสบการณ์ทางด้านบัญชีมาช่วย

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

พบว่า เกิดทั้งผลโดยตรง และผลโดยอ้อม ได้แก่

- ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนไปแล้วนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุนอื่นควมประสงค์ขอกู้เพื่อทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ถ้าผู้กู้ไม่นำเงินที่ได้รับการจัดสรรไปทำก็ตรวจสอบยาก แต่ถ้าผู้กู้รายใดนำไปทำจริง ๆ เงินที่ได้รับจากกองทุนก็ไม่พอที่จะนำไปลงทุน

- ผลโดยอ้อม จากการที่ในหมู่บ้านมีกลุ่มกองทุนเกิดขึ้นหลายกลุ่มทำให้สมาชิกในชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมกองทุน เป็นอย่างดี ดังจะสังเกตได้จากการที่สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกองทุน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้ดูแล จากการที่สำรวจสมาชิกในชุมชนนี้ทราบว่า สมาชิกเกือบทุกหลังคาเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งที่สมาชิกในชุมชนรวมกันจัดตั้งและกลุ่มที่เกิดจากการที่ภาครัฐให้การสนับสนุน ดังนั้น สมาชิกในชุมชนจึงมีความรู้และทักษะในการบริหารและดำเนินการกับเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์การกู้ สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้านจะกู้เงินเพื่อไปปรับปรุงหรือลงทุนทางการเกษตร เพราะประชาชนในบริเวณนี้มีอาชีพทำการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการทำนา-ไร่ข้าวโพด, มันสำปะหลัง, อ้อย และมีบางส่วนที่นำมาเพื่อไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ ๆ

2.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

พบว่า จำนวนเงินที่ได้รับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกทุกราย รายละ 20,000.- บาท เพราะสมาชิกกองทุนทุกคนล้วนแต่เป็นคนที่มีอาชีพอยู่ในหมู่บ้าน ทำอะไรก็จะเห็น ๆ กันอยู่ และการลงทุนทำการเกษตรนั้นต้องใช้เวลาเป็นจำนวนมากกว่าจะได้รับผลผลิตก็จะใช้เวลามากกว่า

จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากการกู้ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่กู้ไปเพื่อทำการเกษตร ซึ่งการทำเกษตรต้องใช้เงินทุนสูงเพราะค่าใช้จ่ายก็ขึ้นอยู่กับภาวะทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การเกษตรต้องพึ่งพาเครื่องจักรกลหลาย ๆ อย่างเข้ามามีบทบาท ถ้ารอเงินกองทุน 1 ล้านบาท ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขออนุมัติก็เพียงรายละ 20,000.- บาท ไม่พอนำไปลงทุนเนื่องจากการเกษตรต้องลงทุนหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์, ปุ๋ย, ยากำจัดศัตรูพืช, แรงงาน

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

พบว่า การทำกิจกรรมของผู้ดูแลราย ผู้ดูแลเงินจากกองทุนหมู่บ้านจะมีรายละเอียดในการใช้เงินที่ชัดเจนเพราะจะมีคณะกรรมการกองทุนไปติดตามผลที่เกิดจากการกู้ยืมไปว่าสมาชิกของกองทุนกู้ไปทำตามที่ตั้งใจหรือไม่ จากการติดตามที่ผ่านมาสมาชิกของกองทุนแต่ละรายกู้ไปและได้ดำเนินการตามที่ตั้งใจกับคณะกรรมการกองทุน

การขาดความรู้เพิ่มเติม จากการที่ในหมู่บ้านมีแปลงสาธิตทางการเกษตร ให้กับสมาชิกในชุมชนได้ศึกษาปัญหา ฯลฯ ของพืช โดยภาครัฐให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยากร ที่เป็นเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล จะคอยให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีต่าง ๆ บางครั้งก็มีการไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้าน, ตำบลหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อนำวิธีการมาปรับปรุง แก้ไข ให้ผลผลิตดีขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

พบว่า ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิค วิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษากรณีนี้ด้วยตนเอง เพราะสมาชิกที่กู้เงินไปแล้วได้ทดลองนำวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี และให้คุ้มค่ากับการลงทุน โดยใช้วิธีการทางธรรมชาติ เพื่อเป็นการลดภาระการใช้ยาฆ่าแมลงทางอ้อม ในปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านที่เมื่อก่อนละทิ้งถิ่นฐานไปทำงานไปอยู่กินที่หมู่บ้านอื่นก็กลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเองดังจะเห็นได้จากสมาชิกในชุมชนเพิ่มขึ้นหลังจากที่กองทุนได้ดำเนินการปล่อยกู้ ไปแล้ว 2 ครั้ง

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ในการทำธุรกิจของผู้กู้แต่ละราย จากการศึกษาเจาะลึกรายกรณี พบว่า สมาชิกแต่ละรายมีเทคนิคในการนำไปประยุกต์กับการทำกิจกรรมการค้าเนื้องานของตนได้เป็นอย่างดีคือ สมาชิกส่วนใหญ่ที่กู้เพื่อไปทำการเกษตรนั้นมีเทคนิคด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้วิเคราะห์โดยนำแบบการประเมินเชิงระบบ ชิพโมเดล มาประกอบการเพื่อให้ทราบรายละเอียดเทคนิคการทำธุรกิจของผู้กู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้กู้ได้มีเทคนิคในการเลือกปัจจัยนำเข้าที่คุ้มค่าต่อการลงทุน การดำเนินกิจกรรมการเกษตร เช่น การหาวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายในพื้นที่ ราคาถูก คุณภาพดี
2. ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้กู้มีการวางแผนขั้นตอนในการทำเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ทำไร่ข้าวโพด จะมีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้โดยจะหาวิธีแก้ไขไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นกระบวนการเตรียมการที่ถือได้ว่ารัดกุม ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม นั้น มีเทคนิคในการเกษตรตามที่ได้มาจากประสบการณ์เดิมที่เคยมีอาชีพเกษตรกรอยู่แล้ว
3. ด้านผลผลิต พบว่า ผู้กู้มีผลผลิตที่น่าพอใจ และมีเทคนิคในการจัดสรรผลผลิตที่ได้มา ให้สามารถนำออกจำหน่ายสู่ตลาดให้ได้มากที่สุด

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันดีกว่าเมื่อครั้งอดีตที่อยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างไป ปัจจุบันมีการพูดคุยพบปะกันมากขึ้น และมีความรักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนก็มีการพูดคุยเพื่อให้เกิดการพัฒนาในหมู่บ้านของตนเองอยู่เป็นระยะ ๆ

การพึ่งตนเอง พบว่า ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในชุมชนเป็นผู้ที่รอรับการช่วยเหลือจากรัฐอยู่ตลอดเวลา เพราะสาเหตุเกิดจากการขาดเงินทุนมาสนับสนุนในการทำกิจกรรมแต่ในขณะนี้ชาวบ้านไม่ต้องรอโครงการจากภาครัฐอีกเพราะในการบริหารกลุ่มกองทุนล้วนแต่มีดอกผล ดอกผลเหล่านี้ก็จะมาเป็นเงินที่พัฒนาหมู่บ้าน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ

5.1.1 การเกิดกองทุน

กองทุนหมู่บ้านช่วยวัดเกิดจากการร่วมมือของสมาชิกในชุมชนที่ทุกคนและทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือประชาชน ในชุมชนทุกคนล้วนแต่มีส่วนทำให้กองทุน 1 ล้านบาทมีขึ้นและในปัจจุบันกองทุนก็ได้ดำเนินการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกในชุมชน ไปพัฒนาอาชีพ และความเจริญอยู่

5.1.2 ระบบการบริหารกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน ได้มีคณะกรรมการเพื่อไปบริหาร เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการก็ได้แบ่งหน้าที่กันออกไปแต่ละฝ่าย แต่ละคนรับผิดชอบงานที่ตนเองทำแล้วสบายใจ และมีความถนัด

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง

สมาชิกในหมู่บ้านสามารถที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ดีกว่าเมื่อก่อน เพราะสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของตน และนำมาใช้กับกิจกรรมของกองทุน

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

พบว่าปัจจุบันสมาชิกในชุมชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายหลักการวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุน 1 ล้านบาทมากขึ้น เพราะในอดีตสมาชิกในชุมชนเชื่อว่าเงิน 1 ล้านบาทมากขึ้น ที่รัฐบาลจัดสรรมาก็เพื่อมาให้โดยการให้เปล่าเมื่อรู้มาแล้ว ไม่ต้องชำระคืน

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

พบว่า ในปัจจุบัน กองทุนได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการให้กองทุนนี้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเช่นเดียวกัน เงินจากกองทุนที่สมาชิกได้กู้ยืมไปหลายรายนำไปเพื่อทำกิจกรรมทางด้านการเกษตร และบางรายนำไปเพื่อการค้าขาย และนำไปทำอาชีพใหม่ ดังเช่น อาชีพการค้าขายที่ผู้กู้มีความประสงค์เพื่อปรับปรุงร้านค้าให้มีคุณภาพ และในปัจจุบันได้ปรับปรุงและสามารถเรียกลูกค้าที่สัญจรผ่านไปมา เข้ามาในร้าน ได้เป็นจำนวนหนึ่ง

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) สมาชิกทุกคนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน และได้จัดทำกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติ ร่วมกัน
- 2) จากการที่ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกองทุนหลาย ๆ กลุ่ม จึงทำให้หมู่บ้านมีเงินทุนสะสมอยู่เป็นจำนวนหนึ่ง
- 3) ปัจจุบันกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหลาย ๆ กลุ่ม และการมีกลุ่มหลาย ๆ กลุ่ม ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีกัน

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) จากการดำเนินงานที่ผ่านมาปัจจัยที่ทำให้กองทุนจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกไม่หมด เพราะสมาชิกบางส่วนไม่พอใจในการจัดสรรเงินกู้ที่คณะกรรมการกำหนดให้
- 2) ผู้กู้เกิดความเบื่อหน่ายเพราะกว่าจะเสร็จแต่ละขั้นต้องใช้เวลาหลายอาทิตย์กว่าจะได้รับเงินจัดสรร

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่า ประชาชนในชุมชนได้มีการรวมตัวกัน เพื่อการผลิตและได้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้เรื่องการผลิต ทั้งเพื่อบริโภคและนำออกจำหน่ายยังหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรัก สามัคคีกันดี และมีการช่วยเหลือกันและกันและในชุมชนได้มีการยกย่องคนทำความดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยวัด สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการเกิดกองทุน นั้น กองทุนหมู่บ้านห้วยวัดเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและประชาชนโดยการสนับสนุนจากรัฐบาล ทำให้กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เกิดขึ้นจริง เพราะถ้าเป็นนโยบายแล้วไม่สั่งการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือกองทุนก็จะไม่เกิดขึ้น และถ้าประชาชนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกองทุนก็ไม่สามารถดำเนินงานได้

การมีระบบบริหารกองทุน กิจกรรมของกองทุนจะดำเนินการได้ต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการจัดการแบ่งภารกิจ หน้าที่ตามความถนัด เพื่องานจะได้มีคุณภาพ ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านห้วยวัด ที่มีการจัดตั้งกรรมการและแบ่งหน้าที่ให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน

การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ แต่เป็นเพียงการรวมกลุ่มที่มีลักษณะที่คล้ายกับต่างคนต่างบริหารงานของตนเอง ยังไม่สามารถร่วมกันจัดการบริหารได้อย่างจริงจัง ไม่มีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ หรืออาจเป็นไปได้ว่ายังไม่เข้าใจการบริหารเท่าใดนัก การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความสามัคคี ซื่อสัตย์ สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และในหมู่บ้านห้วยวัดมีผู้นำที่ดีมีคุณธรรม ยุติธรรม

1.1.2 ปัจจัยก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

- ประสพการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

- จำนวนประชากรในชุมชนมีจำนวนน้อย สะดวกแก่การปกครองและการกระจายข่าว สามารถอธิบายขั้นตอน วิธีการของกองทุนให้เข้าใจเป็นรายบุคคลได้

2) ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชน ยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงเงินทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยืกระเบียบจากส่วนกลางมากเกินไป เช่น การกู้ 1 ปี ต้องให้คืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ในกิจการบางกิจการ 1 ปี อาจยังไม่ให้ดอกผลหรือผลตอบแทนเลย

1.2 วิธีการดำเนินการ

ของกองทุนหมู่บ้านห้วยวัด สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

- 1) ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านห้วยวัด
- 2) ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ประยุกต์ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล
- 6) ทำการพิมพ์สารนิพนธ์

1.3 ผลการดำเนินการ

1.3.1 ผลการดำเนินการของหน่วยระบบด้านการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

- 1) ได้ทราบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารงานได้ดี มีความเสถียรอย่างแท้จริง โดยที่ยังไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน
- 2) คณะกรรมการกองทุน มีความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อวัดจากพื้นฐานความรู้เดิมที่จบการศึกษาไม่สูงเท่าใดนัก ความรู้ใหม่ที่เพิ่มขึ้นนี้ อาทิเช่น มีทักษะด้านการทำบัญชีตามมาตรฐานบัญชีได้
- 3) สมาชิกได้ฝึกฝีมืออาชีพใหม่ ๆ จากคำแนะนำของทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้ไปอบรมมาจากหน่วยงานราชการอีกต่อหนึ่งแล้ว

1.3.2 ผลการดำเนินการของหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละราย

- 1) ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเอง
- 2) เกิดทักษะประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันในสังคมมากขึ้น
- 3) ผู้กู้มีฐานในการประกอบอาชีพ หลังจากที่น่าเงินกองทุนนี้มาลงทุน ซึ่งเป็นทุนเริ่มแรก
- 4) ผู้กู้รู้ช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิต เมื่อเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว
- 5) เกิดความเข้มแข็งชุมชนภายในหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการควรกำหนดให้ 2 ปี เพราะเวลา 1 ปีในการปฏิบัติงาน ยังไม่เห็นผลงานของคณะกรรมการเลย เพียงแต่ดำเนินการปล่อยผู้เท่านั้นเอง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ระเบียบที่กำหนดไว้ ว่าสมาชิกที่กู้เงินไปครบ 1 ปี ต้องส่งเงินคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย นั้น น่าจะมีการผ่อนผัน ให้ระยะเวลา 2-3 ปี เพราะ 1 ปีก็ได้เพียงแค่ต้นทุนที่ต้องนำไปใช้หนี้ลงทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 บัญชีของกองทุนนั้น สมควรที่จะเป็นบัญชีแบบชาวบ้านมากกว่าจะทำแบบของธนาคารมาใช้ เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกเลือกให้ไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในกองทุน ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีอาวุโสแล้วทั้งสิ้น

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบของกองทุนบางครั้งที่ชาวบ้านก็ไม่ให้ความสนใจเมื่อถึงเวลาปฏิบัติจริง ก็มีปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย บางครั้งก็อ้างว่าไม่รู้บ้าง ฉะนั้นในการจัดทำระเบียบขึ้นมาแต่ละครั้ง สมาชิกในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในการประชุมประชาชน เบื้องหน้าทำให้บางครั้งกติกาก็ได้วางไว้ก็ไม่ได้รับการปฏิบัติ

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ก่อนได้รับอนุมัติเงินจัดสรรจากกองทุนทุกคนได้เสนอโครงการต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์ที่จะทำอาชีพคล้ายกัน น่าจะรวมกลุ่มเพื่อได้ต่อรองราคากับผู้ขาย เช่น สมาชิกต้องการเลี้ยงสุกร ก็น่าจะรวมกลุ่มกันไปซื้อลูกสุกรเพื่อจะได้ต่อรองราคาลูกสุกร และค่าอาหารถ้าซื้อมาเยอะ ก็จะได้ราคาถูกเช่นกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในการขอกู้ ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นอีก เพราะในปัจจุบันอาชีพทำการเกษตรได้รับผลกระทบมากมายไม่ว่าจะเป็นพืชผลราคาตกต่ำ หรือภาวะฝนทิ้งช่วง ทำให้พืชผลเสียหาย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ภาครัฐควรให้มีการส่งเสริมอาชีพใหม่ในชุมชน โดยการให้มีวิทยากรในสาขาช่าง และงานฝีมือ มาให้การอบรมให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน

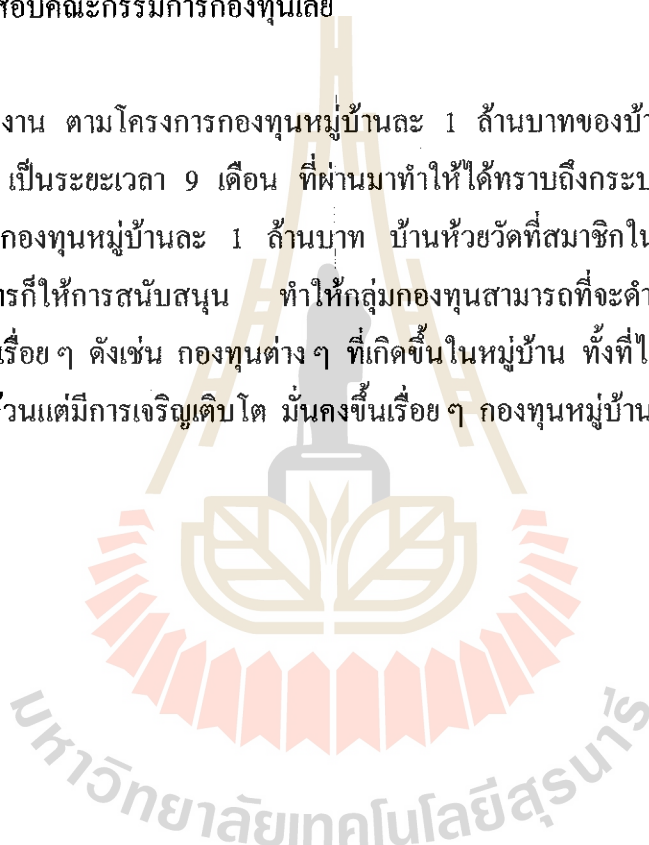
2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การจัดทำบัญชีของกองทุน เพราะในบัญชีของกองทุนมีรายละเอียดที่ค่อนข้างมากและหลายช่อง ควรจะเป็นบัญชีที่ง่ายและสะดวกกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในการดำเนินงานของกิจกรรมกองทุน ควรมีการเปิดเผยต่อที่สาธารณะ 6 เดือน ครั้ง หรือแล้วแต่สะดวก เพราะสมาชิกกองทุนทุกคนจะได้ทราบรายละเอียดว่ากองทุนได้ดำเนินการอย่างไร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ระเบียบของกองทุนมีระบบการตรวจสอบผู้กู้และสมาชิกหลายขั้นตอน แต่ยังไม่มียุทธวิธีตรวจสอบคณะกรรมการกองทุนเลย

จากการดำเนินงาน ตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทของบ้านห้วยวัด หมู่ที่ 2 ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว เป็นระยะเวลา 9 เดือน ที่ผ่านมาทำให้ได้ทราบถึงกระบวนการทำงานของกองทุนและการบริหารกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท บ้านห้วยวัดที่สมาชิกในชุมชนได้ให้ความสนใจและคณะกรรมการก็ให้การสนับสนุน ทำให้กลุ่มกองทุนสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ และสามารถที่จะเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่น กองทุนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล - เอกชน ล้วนแต่มีการเจริญเติบโต มั่นคงขึ้นเรื่อยๆ กองทุนหมู่บ้านก็เช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). การวิจัย การวัดและประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- ศูนย์ข่าวคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สรุปประเด็นหารือ แนวการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง [ออนไลน์]. ได้จาก : http://1000000baht.com_files\5.html
- สมหวัง พิพิธยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). (2544). รวมบทความทางประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. (2545). หุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.